

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Præcepta Pars ...

Tractatus V. Ad Præcepta II. Tabulæ De Delictis Contra Justitiam, Seu
Injusta læsione Proximi in Bonis Animæ, Vitæ seu Corporis, Famæ,
Fortunæ & c. Ac Restitutione Inde Debita

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio III. De homicidio per defensionem inculpatæ tutelæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60167](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60167)

Diana: notatum est. IV. Quòd verò in jure
Petitio de homicidio, judicetur Clericus irregularis
 si in bello contra hostes Fidei Christianæ aliquem
 occidat, intelligi debet *communiter & extra
 gentem necessitatem*: cum communiter nec necessitas
 nec decens sit, Clericos in publico bello, etiam de-
 fensivo, pugnare, cum communiter per alios, laicos
 nimirum, vis repelli possit. Secus dicendum, si ce-
 to casu sit inevitabilis necessitas, quia scilicet Ec-
 clesia, vel Patria aliter ab iniquis invasoribus libe-
 rari nequit, ut cum Abb. & Sylvest. notat Laya-
ibid. Unde Lugo *lib. 2. respons. Moral. dubio 1.*
 censet irregularem fuisse illum Parochum, qui
 verbis, ærisque campanæ pulsato signo, incitavit
 suos Parochianos, ut se egregiè defenderent ab in-
 cursione hostium, qui oppidum devastare aggredie-
 bantur, ex quibus Parochiani multos occiderunt.
 Sed certè æquè, vel magis probabiliter negat Le-
 zana *conf. 23. apud Tamb. cit. §. 15. num. 1.* Tum
 quia ad defensionem innocentis Patriæ pugnatum
 fuit. Tum, quia Parochus neminem propria ma-
 nu occidit.

SECTIO III.

De

Homicidio per defensionem inculpatae tutela.

SUMMARIUM.

133. *Defendere se cum moderamine inculpatae tutela, seu
 defensio quid; & quæ ejus conditiones, ut talis sit*
 134. *...*

134. Usque ad n. 137. *Actualem aggressorem injustum visâ propria.*
137. Usque ad n. 142. *Quemcunque etiam proprium parentum, filium, consanguineum, superiorum, Dominum, Principem, personam publicam, quamcunque etiam in mortali existentem, vel furiosum, amentem, ebrium &c.*
142. *Quicumque licitè occidere potest.*
144. *Imo per se, & ceteris paribus, tenetur.*
145. *Opposita tamen sententia est valdè probabilis.*
146. *Præsertim si interveniat notabilis inæqualitas*
147. *Quid sit, aut quando quis dicatur servare moderatam inculpata tutelâ?*
150. *Actualem insidiatorem certò & proximè occisurum fas est occidendo prævenire.*
151. *Non verò minitantes solum.*
152. *Enim, qui actu quidem, non tamen ita proximè sed remotè tantum adhuc parat occidere. 153. Non licet præveniendò occidere.*
154. Usque ad n. 159. *An, quando, & pro quibus bonis temporalibus conservandis liceat occidere furem, raptorem &c. Item.*
159. Usque ad n. 165. *An etiam aliquando ob proprium honorem, vel famam conservandam, liceat occidere injustum, & contumeliosum aggressorem?*
165. *Ad pudicitiam propriam alio modo non conservandam, licet occidere violentum aggressorem.*
166. *Non tamen est obligatio, sed secluso fortiter consensu, vim patiens, merè passivè se habendo, ex Charitate occisionem omittere potest.*
167. *Juvenis, puella, virgo, vel Matrona honesta tactus impudicos laudabilissimè verbis & verberibus repellit, &c.*
169. Usque ad n. 175. *An, & quando liceat occidere, vel mutilare, ad conservandam vitam, bonam, vel pudicitiam proximi, ei succurrendo?*
- D**efensio inculpatae tutelæ, seu cum moderamine inculpatae tutelæ dicitur, quâ vis inju- 138
ste

stè illata vi repellitur, quantum necessitas postulat
 ut quis vim illatam aliter avertere, quam vim
 ferendo, etiam occidendo, moraliter non possit
 featur, consideratis circumstantiis loci, temporis
 personarum, quod quidem in particulari boni
 arbitrio dijudicandum relinqui debere, *ex Abbate*
 & aliis rectè monet *Laym. infra cit.* Generaliter
 autem tres requiruntur conditiones. I. Ut sit vera
 aggressio per violentiam, sive aperta vi, sive occu-
 pata per insidias intentatâ; Jus enim naturale conce-
 dit tantùm, ut vis vi repellatur. II. Ut sit vera
 necessaria defensio, facta scilicet in ipso actu aggres-
 sionis, aut cum certum est alterum esse aggres-
 sum: non item ante aggressionem, vel cessante
 omnino aggressionem. III. Ut defensio non ex-
 dat modum necessitatis, aut regulas prudentiæ;
 enim aggressus possit fugere, clamare cum spe
 xillii, aut tantùm verberando, vel vulnerando se
 rare, non licebit occidere: quia tunc non erit in-
 tata tutela, cum id non sit necessarium ad se dele-
 dendum; ut ex communi docet *Filiucius*.

Ante omnia fatendum est in hac re singulare
 esse *D. Augustinum* Epist. ad *Publicolam* 154. *De*
occidendis (inquit) hominibus, ne quis ab eis occi-
datur, non mihi placet consilium, nisi forte sit militem
aut publica functione teneatur, ut non pro se
faciat, sed pro aliis, vel pro civitate, ubi etiam
est, accepta legitima potestate, si ejus congruat po-
stione. Et lib. 1. de libero arbitrio c. 5. Non ergo
justa est (inquit) que dat potestatem vel viatori
latronem, ne ab eo ipse occidatur, occidat, vel aut

am viro, vel famina, ut violenter stupratorem sibi
irruentem anse illatum stuprum, si possit, interimat.
Infra Quapropter legem quidem non reprehendo,
qua tales permittit interfici, sed quo pacto istos de-
fendam, qui interficiunt, non invenio. Rursum
Quomodo enim apud DEUM sunt isti à peccato li-
beri, qui pro iis rebus, quas contemni oportet, hu-
mana cade polluti sunt? Hæc & plura ibi. Sed re-
spondendum: aut opinionem D. Agust. consilium
tantum continere, non præceptum; aut rationi
naturali, majorique authoritati postponendam
esse. Sit ergo

ASSERTIO III.

Actualem aggressorem injustum vita propria¹³⁴
quemcunque, quicumque licite occidere potest: imo
per se ceteris paribus, tenetur: servato tamen mo-
deramine inculpata tutela: etiam preveniendo
actu & proxime insidiantem. Extendendum suo
modo etiam ad necessariam defensionem honorum
temporalium alicujus momenti, honoris necessarii ac
pudicitia, respectu sui ipsius: ac proximi. Est tota
ferè communis, ut patebit explicando particulatim.

§. I.

Licite occidere potest.

Communissima DD. cum S. Thoma 2. 2. q. 135
64. a. 7. Sotus, Navar. uterque Lessius Mol.
aliique congestis Laym. lib. 3. de just. tract. 3. p. 3.
c. 3. n. 1. Diana p. 8. tract. 7. Resolut. 41. Ha-
betur in utroque Jure, in Canon. c. jus naturale
dist. 1. &c. Significasti 2. de homicid. Et Civili,
L. 3.

L. 3. ff. de just. & jure, ubi dicitur: *Furo hoc evenit ut quod quisque ob tutelam corporis sui fecerit, non fecisse existimetur.* Et *cit. c. significasti* dicitur: *vi repellere omnia jura, omnesque Leges permittit.* Ratio sumitur ex ipsis visceribus Legis naturalis, in ordine Charitatis, quibus quisque propriam vitam præferre potest alienæ; adeoque injustam vim vi propriæ illatam, si aliter avertere nequeat, a quo vi relata repellere. Et insuper jus Gentium, Civile talia homicidia permittens impune fieri censetur auctoritate publica quemlibet constitutum executorem defensionis suæ necessariæ cum modamine inculpatae tutelæ; ut injustum suæ vitæ aggressorem, si opus sit, interficiat.

136 Unde ulterius, non tantum indirectè, vel per accidens (ut quidam volunt ex S. Thoma supra) sed omnino directè, & per se fas est talem aggressorem occidere, nimirum directè intendendo actionem tertiam necem ejus, tanquam medium necessarium hic & nunc ad sui justam defensionem, cum permittant repellere vim vi, & exercere actum tertium, qui directè terminatur ad necem, quatenus scilicet necessarius est ad justam sui defensionem. Communis DD. apud Laym. *cit. c. 3. n. 1.* & *D. nam cit. resolut. 48. D. Thomas cit. oppositum* cens, solum videtur velle, non posse in vasum intendere mortem in vasoris per se absolutè, & tanquam finem, hoc enim ad justitiam publicam spectat; solum per accidens, quatenus hic & nunc necessarium est ad justam defensionem, quod utique verum est. Addimus generaliter;

Quemcunque.

Cujuscunque conditionis, statûs, conjunctio-137
nis &c. occide, ne occidaris, nec timeas bul-
lam excommunicationis, irregularitatis, vel impie-
tatis notam; quia jus intimum naturæ defendendi
vitam suam, hæc omnia excludit: ergo.

I. Etiam quemcunque consanguineum, etiam 138
propriam parentem, multò magis filium: ut con-
tra alios multis citatis veriùs docet Diana p. 8. tract.
7. resolut. 41. & 42. Ratio dicta est: quia jus in-
timum tuendi vitam suam meritò præponderat legi
pietatis in parentem, etiam actu tam impium: &
à fortiori in quoscunque alios.

II. Etiam quemcunque Superiorem, Domi-139
num, Principem, personam publicam quamcun-
que; ob eandem rationem. Quòd si tamen à tali
persona publica multum dependeret bonum com-
mune, ita ut ex ejus morte grave damnum Reipu-
blicæ sequeretur, tunc quidem invasum ex Charita-
tate teneri non occidere, sed suam mortem permit-
tere boni communis causâ, docent graves DD. So-
tus, Molina, alii cum Laym. cit. Sed adhuc non te-
neri, & occidere posse, æque probabiliter docent
Sylv. Azorius, Fillius, alii cum Diana cit. Reso-
lut. 42. Ratio est: quia licet bonum commune
præferendum sit privato per se, & in necessitate
communi, non tamen tunc, quando damnum
eventurum sit ex mera malitia alterius, & quidem
ipsumet, cujus est curare bonum commune, &
damnum commune impedire.

III. Quemcunque etiam existentem in peccato 140

mortali (ut sanè existunt plerumque aggressores
 iniusti) non obstante ejus aeterna damnatione
Communissima. Ratio est: quia etsi teneat ordinem
 charitatis vitam meam corporalem postponere
 vitae spiritali, & aeternae proximi, quando proximus
 meus est in extrema necessitate, ut non sit alia via
 procurandi ejus salutem, nisi permittendo mortem
 meam: at in proposito proximus iniustus aggressor
 vitae meae, minimè est in extrema necessitate,
 sed in mera & libera malitia, cum habeat aliam
 expeditam viam salutis, desistat, & salvus erit: si
 secus pereat, & sibi imputet: est enim extrema
 malitia.

141 IV. Quemcumque, etiamsi aggressor sit fortis
 amens, plene ebrius &c. & sic formaliter non per-
 cet me invadendo: adhuc enim intert injuriam ma-
 terialem gravissimè damnosam, quam jure repelle-
 re possum. Adde à nulla recta ratione posse inno-
 centem constringi, ut se permittat occidi ab ali-
 quo, quacunque bona fide procedente: ut si quis
 vellet te occidere invincibiliter putans, te esse bar-
 nitum, legitimè proscriptum, cum non sis: an non
 justè te defenderes? denique etiamsi iniustus ag-
 gressor vitae tuae non possit occidi, nisi cum per-
 culo, & occisione alterius innocentis fortè delin-
 dentis, seu obstantis, adhuc posse occidi aggresso-
 rem, indirectè simul occidendo, vel potius permi-
 tendo mortem innocentis, jam supra dictum est.

I. §. 4.

Quicumque.

Ujuscunque similiter statûs, conditionis, con-
junctionis, ut supra, Laicus, Clericus, subditus
conjunctus &c. quomodolibet correlativè ad præ-
dicta. Item non tantum innocens, & citra omnem
culpam suam in vasus, v. g. viator à latrone, verùm
etiam nocens, qui dedit operam rei illicitæ, & cul-
pabiliter causam, vel occasionem præbuit suæ ag-
gressionis, adhuc justè occidit injustum aggresso-
rem vitæ suæ. Exempla sunt.

Adulter cum uxore deprehensus à marito, ideo-
que in vasus, & occidendus ab illo, si aliter evadere
nequeat, cum moderamine inculpatae tutelæ illum
occidere potest licitè in foro conscientiæ, quid
quid futurum sit in foro externo. *Ratio est*: quia
hic per adulterium non amittit jus naturale defen-
sionis vitæ suæ; sicut econtra maritus ex hoc non
acquirat jus adulterum occidendi privata authorita-
te; ideoque adhuc injustè aggreditur in foro
conscientiæ, ut supra ostensum; ergo adhuc justè
invasor ab invaso occiditur. *Fillucius. Diana p. 5,*
trati. 7. resolut. 2. Taimb. lib. 6. Decalogi c. 1.
n. 7. Item miles in bello injusto scienter & cul-
pabiliter militans, militem adversæ partis se aggre-
dientem licitè occidit, ne occidatur ab illo: dum-
modo ipse ab occidendo jam cessarit, & militem
adversæ partis de hac sua cessatione admonuerit.
Ratio est: quia injustitia belli ex parte Principis,
non tollit jus defendendi propriam vitam ab inju-
sto aggressore: atqui facta illa cessatione ab occi-
dendo, miles ille privatus verè injustè invaderetur,

& occideretur, à milite adversæ partis: ergò
justè se defendere potest, & hic illum amplius
justè occidere non potest. Cæterùm bannitum,
proscriptum legitimè non posse pro tuenda vita
occidere aggressorem, cum hic autoritate publi-
ca, veluti minister justitiæ constitutus justè ag-
diatur, ex communi jam dixi supra *sect. 1. §. 1.*
dub. 1. Et si contrarium doceant *Julius Clarus*
aliique apud *Tamb. cit. n. 8.* eo, quòd etiam in
tutum proscriptionis non possit præjudicare
naturali defendendi vitam propriam. Quod in
posito negandum est.

§. II.

Imò per se, cæteris paribus, tenetur.

144 **I**nvasus occidere injustum aggressorem sua
ta. Communis DD. *Molin. Tract. 3. disp. 2.*
Laym. hic tract. 3. c. 3. *Diana p. 8. tract. 7. res.*
lut. 41. *Tamb. cit. n. 5.* alii apud ipsos universi-
ter (nam quando invasus esset persona publica
Reipublicæ multum necessaria, vel utilis, omnes
consentiant) *Ratio est:* quia per se loquendo,
sistendo in lege, & ordine Charitatis, quilibet
tam suam propriam alienæ præferre tenetur, *Primum*
commune ab omnibus receptum axioma; *Primum*
charitas incipit à se ipsa. Deinde: quia homo
est dominus vitæ suæ, sed custos strictissimè
gatus eam conservare per media opportuna,
nimium difficilia: atqui tale medium est me
fendere, etiam cum occisione alterius, quæ
horrori non est, cum mihi vitam servet, ut ex

rientiã constat. Hęc Sententia mihi probabilior.
Attamen.

Fatendum est valde probabilem, piam, & in¹⁴⁵
praxi tutam esse sententiam oppositam negativam
æque communem *DD. Toleti, Lessii, Sa, aliorum*
apud Dianam, & Tamb. *cit. n. 5.* Neminem scili-
cet ad hoc obligari ex opposito fundamento: quia
nimirum cum laude, & virtute charitatis in æquali
necessitate possum præferre vitam proximi vitæ
meæ. Et, quia nemo tenetur horrido illo medio,
scilicet morte proximi vitam suam servare: sicut
nemo tenetur medio alio difficili, v. g. abscissione
brachii, vel tibię eandem vitam tueri. Saltem cer-
tum videtur in praxi rarissimè condemnandum fo-
re mortalis culpæ eum, qui bona fide, vel pietate
motus, neglecta sui defensione extrema, mortem
sibi inferri permetteret ab injusto aggressore. Insu-
per notanter in nostra sententia.

Dixi: *per se loquendo, ceteris paribus.* Sistendo¹⁴⁶
nimirum in solo ordine charitatis inter commu-
nes proximos æqualiter se habentes; quod si enim
adsit notabilis inæqualitas, & accedat motivum
excellentiore charitatis, vel alterius virtutis, uti-
que non tenebor me defendere cum occisione
proximi, sed possum permittere me occidi cum
laude, & merito; utpote 1. si aggressor injustus sit
persona publica Reipublicæ multum necessaria,
vel utilis, sic, ut ejus magnum detrimentum affer-
ret, mea verò modicum, vel nullum: permittam
me occidi, cum laude ex motivo excellentioris
Charitatis, Patriæ, ac boni communis. 2. Si ag-
gressor

gressor sit pater, avus &c. similiter permittam
 motivo pietatis: qua ratione communissime con-
 dunt DD. ad salvandum patrem ex naufragio v. p.
 me posse ipsi relinquere trabem, vel tabulam à
 fortè apprehensam, imò ipsi tradere, mortem
 am permittendo. 3. Si bona fide putem, me esse
 in statu gratiæ, aggressorem verò in statu peccati
 mortalis (prout verè semper est injustus aggre-
 sor) ideoque si occidatur, æternum damnandum
 non teneor, ut me defendam, ipsum occidere
 me occidi sanctè permittere possum ex motivo
 misericordiæ & excellentissimæ Charitatis, ac
 salutis proximi. 4. Ejusdem supremæ divini
 Charitatis motivo SS. Martyres, etsi sæpe peccati
 sent, noluerunt tamen se defendere à persecuto-
 ribus, etiam privata auctoritate sævientibus, pro-
 pter fidem CHRISTI. Atque de his, & similibus
 tantum (non autem absolutè, & cæteris par-
 tibus) intelligendum est illud CHRISTI apud S. Jo-
 annem 13. *Majorem hac dilectionem nemo habet
 quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.*
 De hoc ex professo aliqua de ordine Charitatis
 præter. 3. c. 6. sect. 4. & plura infra cap. seq. de
 defensione sui ipsius.

§. III.

*Servato tamen moderamine inculpata
 tutela.*

147 **U**T nimirum se defendens non plus agat, quam
 opus sit ad defensionem vitæ suæ; utpote
 vitam tuam satis tueri potes solis verbis, minis

more cum spe auxilii &c. ne verberes quidem; si verberando tantum, retundendo, arma & hujusmodi excutiendo, vel extorquendo &c. ne vulneres, vel mutiles, si vulnerando, vel mutilando tantum, ne occidas, vel mactes; si nullo alio modo, nisi occidendo, jam occide: jam enim erit defensio necessaria cum moderamine inculpatae tutelae; alioquin verò, si aliter potens vitam tueri occidas, non erit defensio necessaria, sed vera occisio, ut initio praemonitum. Quisquis ergo occidit aggressorem vitae suae absque moderamine inculpatae tutelae, nimirum voluntariè, & deliberatè notabiliter excedens moderamen illud, cum scilicet alio modo posset vitam suam tueri, utique peccabit mortaliter contra justitiam verò peccato homicidii. Quid de obligatione restituendi, & irregularitate, dicam in Subiectione.

Quin etiam ut servetur moderamen inculpatae tutelae omninò obligaris fugere aggressorem injustum vitae tuae, quoties fugere potes cum spe evadendi: quando nimirum fuga non esset aequè periculosa, ac aggressio, aut quando fuga tuae personae vel statui non est valdè ignominiosa, vel dedecorosa: aut ratione ipsius personae invalae, utpote quia plebeus, vel infimae sortis ex ejusmodi fuga parvam honoris jacturam incurrere potes; aut si Cleticus sit, vel Religiosus, quorum laus non in usu armorum, sed in exercitio virtutis, Charitatis, humilitatis, patientiae &c. consistit, ut ex Covarruvia, Abb. & aliis notat Laym. lib. 3. tract. 3, p. 63. n. 2. Aut ratione personae invadentis, quae vel est publi-

publica, Rex, Princeps, Dominus tuus, vel fange-
 ne major, Pater, Avus, frater &c. posse enim in
 casu fugere, nulli etiam nobilissimo, probro duc-
 tur, sed pietati. Similiter amentes, & ebrios, con-
 quis fugere potest, non licet occidere, quisquis
 nvasus; quia horum fuga non censetur ignomi-
 niosa. Tenetur, inquam, talis fugere, & non fu-
 giendo peccabit mortaliter occidendo: tunc enim
 defensio non erit inculpata; quia non necessaria
juxta communem D.D. apud cit. An verò talis
 fugiendo peccet contra justitiam, uti cum mor-
 vult Lugo *tom. 1. de just. disp. 10. sect. 8. n. 170.*
 an verò contra Charitatem tantum, ut cum aliis ve-
 lunt Julius Clarus *verb. homicidium n. 22. Less.*
2. c. 9. dub. 8. n. 64. in praxi perinde est: con-
 tiunt enim Doctores, quemlibet si ve Clericum, si
 ve laicum, si injustum aggressorem actualem oc-
 tilet, vel occidat non fugiendo, si posset, ad nullam
 damni compensationem in neutro foro obligatus.
Ratio est: quia is non fugiendo aggressori injuri-
 am, & damnum propriè non infert; quippe ultro
 se ad tale periculum offerenti, & quantum est in
 se, in vasa potestatem facienti,

149 Contra verò non teneris fugere, sed stare poteris,
 & cum invasore congregari, quoties fuga esse
 æquè periculosa, ac aggressio; aut ignominiosa
 graviter fugienti: ut si sis vir nobilis, eques, mi-
 les &c. cui magno vertitur dedecori, & infamiae,
 se in periles dare, & fugere. Communis D.D. *Ne-*
var. Sotus, Lessius, alii cum Laym. Lugo cit. Dicitur
p. 9. tract. 8. resol. 46. Ratio est, quia jam adde-

moralis necessitas se defendendi, quantum opus est pro tuenda vita: adeoque defensio censetur moraliter necessaria, & consequenter inculpata.

§. IV.

Etiā praveniendo actu & proximè insidiantem.

Nimirum insidiatorem actualem certum vitæ, 150
qui actu & proximè me parat occidere; seu quem scio me certò aggressurum, & occisurum, nisi praveniam: aut defactò insidias struxisse, quas aliter evadere nequeam; fas mihi erit eum occidendo pravenire. Communis DD. Navar. c. 15. n. 3. Less. cit. dub. 8. Laym. Lugo supra, alii apud ipsos. Ratio est: quia illa tanta propinquitas periculi est moraliter actualis aggressio. Exempla sunt. 1. Advertis latronem, vel hostem tuum à longè ex insidiis sclopum parantem, & intentantem contra te; licitè eum occidendo pravenis: multò magis, quando latro defactò jam aggreditur, & ictum intentat, nullo dato effugiendi spatio, non teneberis priorem ictum expectare, sed licitè pravenis: quia aggressio jam verè est actualis. 2. Uxor scit maritum sibi venenum parasse, pugionem sub lecto occultasse ad ipsam in somno occidendam; aut ad eum finem sicarium domum adduxisse &c. si alià vià evadere nesciat, praveniendo licitè ipsum maritum, vel sicarium occidit. 3. Si sciam mihi à te venenum lethale paratum, nec possum illud evitare, nisi alio artificio, vel astu tibi ipsi propinem; propinare tibi utique potero, ut incidas in foveam, quam

quam mihi parâsti. 4. Præfente, & jubente domino, tentat me famulus occidere; si aliter evadere mortem nequeo, possum ipsum dominum è medio tollere, dum interim famulus arma expedit: similiter, si quis eat, & paret solvere canem ferocem, vel leonem, ut me evadere non valentem, dilacerare possum eum ante occidere, quàm canis solvatur. Hæc & similia, si solo necessariæ defensionis intuitu fiant, idèd licita sunt, quia adest jam præfens moraliter actualis aggressio. Qua ratione intelligendus est Molina *tom. 4. tract. 3. disp. 7.* docens latronem, qui publicas vias occupat, posse à quocumque interfici in suam, vel aliorum defensionem: tunc mirum, quando is actu, & proximè parat mortem vel damna viatoribus.

151 Cæterum certum est apud omnes, non licere occidere eum, qui solum minatus est mihi mortem inferre; nisi certò constet, jam parâsse vim, vel subsidia, quas aliter evadere non possim, nisi præveniendò.

152 Dubium autem & difficultas salebrosa est, an etiam liceat præveniendò occidere eum, qui aliquidem, non tamen ita proximè (ut in præcedentibus casibus) sed remotè tantùm adhuc parat me è medio tollere? Exempla adferuntur: 1. scio certè quòd Titius inimicus meus quærat opportunitatem me occidendi; antequam illam inveniat, an me circumveniat, ego prior nactus occasionem possumne illum occidere? aut scio, quòd præfens perit suis famulis, ut me circumventum è medio tollant: possumne similiter, præveniendò illos

mulos, vel ipsum Dominum occidere? 2. Rursus: inimicus meus calumniosè agit apud Judicem, nec desilire vult, tentans falsis testibus mihi falsum crimen imponere, vel omninò occultum propalare, ut ego injusta morte plectar: si aliam viam evadendi non habeam, possumne præveniendò occidere ipsum adversarium calumpniatorem? aut falsos illos testes? aut denique ipsum Judicem etiam, quando certò mihi constat, eum injustam contra me sententiam laturum? 3. Idémque quæritur, si per similem calumpniatorem, vel falsos testes debent amittere magnam summam pecuniæ, ampla bona temporalia, famam, vel honorem meum. 4. Itémque si quis falsis, vel injustis detractionibus famam meam graviter denigrare tentaret; nec ego aliter impedire possem: nam etiam in his injustum aggressorem actualem licere occidere, docent mox infra citandi: an similiter licebit occidere præveniendò? Ita sanè concedunt Bannes 2. 3. 9. 46. 4. 7. dub. 4. Petrus Navarr. lib. 2. c. 3. n. 36. & alii nonnulli omnia prædicta. Et quoad accusatorem & testes falsos, ne noceant in vita, vel bonis alicujus momenti, etiam meus Sanchez lib. 2. Moral. c. 39. num. 7.

Verùm licèt hæc speculativè probabilia sint, 153
practicè tamen seu in praxi nullo modo concedenda sunt. Ita communis DD. Sotus lib. 5. q. 1. a. 8. Less. lib. 2. c. 9. dub. 8. n. 64. Laym. lib. 3. tract. 3. p. 3. c. 3. n. 1. Diana p. 3. tract. 5. resolut. 97. & p. 5. tract. 4. resolut. 6. 7. & 10. Tamb. lib. 6. Decal. c. 1. §. 3. n. 6. & 17. Ratio sufficiens est: quia quando

220 *Tract. V. in V. Præceptum Decalogi Cap. II.*
do aggressio ita est remota, ut in dictis, & similibus
casibus, nunquam moraliter deerit alius modus
evasionis, seu defensionis; ergo præveniendū occi-
dere non necessarium, & consequenter illicitum
est. *Deinde:* Quia sic facillè turbabitur Respubli-
ca, dum aperitur ostium ad plura homicidia occulta
patranda. *Denique:* Calumniam patiens apud Ju-
dicem (qui casus videtur magis urgere) aut potest
suam innocentiam ostendere, aut non potest: si
potest: omnino non deerunt alia media se à calum-
nia liberandi: si non potest, & tunc res erit ma-
joris periculi proprii, plena scandali, & pessimi exem-
pli, si innotescet (innotescet autem utique) homi-
nem de calumnia non convictum, occultè, & per
insidias occidisse calumniatorem. Adde denique
oppositam sententiam esse damnatam sub Alexan-
dro VII. An. 1666. 17. *Est licitum Religioso, vel*
Clerico, calumniatorem gravia crimina de se, vel
de sua Religione spargere minantem occidere, quan-
do alius modus defendendi non suppetit, uti suppe-
tere non videtur, si calumniator sit paratus vel ipse
Religioso, vel ejus Religioni publice, & coram gra-
vissimis viris prædicta impingere, nisi occidatur.
Item 8. Licet interficere falsum accusatorem fal-
sos testes, ac etiam Judicem, à quo iniqua certò im-
minet sententia, si alia viâ non potest innocenti-
damnum evitare. Et sub Innocentio XI. damnatur
etiam hæc propositio. 30. *Fas est viro honorato oc-*
cidere invasorem, qui nititur calumniam inferre,
aliter hac ignominia vitari nequit; idem quoque di-
cedendum, si quis impingat alapam, vel fuste percus-
tiat,

tia, & post impactam alapam, vel ictum fustis fugiat.

§. V.

Extensio prima: ad bona temporalia.

Certum apud omnes, pro tuendis bonis temporalibus, ad conservationem vitæ valde necessariis, sine quibus scilicet vita corporalis commodè conservari non potest, licere furem vel raptorem, seu invasorem iniquum occidere, si aliter servari, vel recuperari non possint. *Ratio clara est*: Quia jus defendendi vitam suam extendi debet ad ea tuenda, sine quibus vita commodè servari non potest: ut si auferentur Nobili bona sua, sine quibus cogeretur mendicare, vel ignominiosè vivere, aut servire; indigenti in necessitate victualia, aut vestes frigore sæviente; aut militi eunti per hostes; vel peregrinanti per latrones &c. arma sua &c. Et hinc valdè probabilis & pia, imò modò fermè certa est sententia Sylvest. *verb. homicidium q. 4.* & aliorum apud Filliucium *cit. q. 6.* pro bonis ad conservandam vitam minimè necessariis, & sine quibus vita commodè servari possit, non licere invasorem occidere; eò quòd ordine Charitatis vita proximi bonis temporalibus propriis non necessariis præferenda videatur. Docetque apertè D. August. ab initio allegatus ult. loco: *Quomodo enim apud DEUM sunt isti à peccato liberi, qui pro iis rebus, quas contemni oportet, humana eade corrupti sunt?* Idque maximè verum est, modò post sententias damnatas ab INNOCENTIO XI. quando bona

bona illa non necessaria parvi quoq; momenti sunt
v.g. unius, vel alterius aurei respectu divitis, ut
mox dicemus.

155 II. Etiam pro quibusvis bonis temporalibus
cujus momenti, si aliter servari, vel recuperari
possint, licitum esse occidere injustum in valorem
raptorem, furem, communiter docent Sylvest. Ca-
jetanus, Sotus, Navarr. Molin. Lessius, aliusque
Laym. *supra n. 4.* Tamb. *lib. 6. Decal. c. 1. c. 2. n. 1.*
addentes, id non tantum in laicis saecularibus,
etiam in Clericis & religiosis locum habere. *At-*
gumentum cade sent. excommunicat. in 6. Summa
in primis ex ipso jure naturae, quo licet vim vi re-
pellere, quantum opus est ad se, suaque tuenda.
2. Expresse id permittunt Leges civiles, quia aliter
daretur occasio bonos, & innocentes spoliandi. *Et*
si furem ff. ad Leg. Corneliam de sicariis. Et *Leg.*
ff. ad Leg. Aquiliam c. interfecisti. 3. de homici-
Consentit jus Canonicum *c. dilecto, & c. 3. de ho-*
mucid. 4. Accedit consuetudo Orbis jure Gentium
inducta, qua bella geruntur solum bonorum tem-
poralium causâ, cum hominum occasione. Ratio
autem generalis est: quia hoc non est contra
legem Charitatis; quia Charitas tantum obligat
praeponendam vitam proximi propriis bonis tem-
poralibus non ita necessariis, quando proximus
in necessitate constitutus; & minimè quando
spontè per malitiam in talem statum ponit, qui
semper deserere potest, & debet. Neque est con-
tra justitiam, quia nulli sua vis, vel fraus jure
vincinari potest: at in proposito invasus habet
detest

defendendi se, & sua bona, vim vi repellendo: & per accidens est, quòd in vasori gravius damnum, scilicet mortis, eveniat, quod sibi imputare debet, qui contra fas, & justitiam vult bona ab alio auferre. Quòd autem jura dicant *L. 4. ff. ad leg. Aquil.* & alibi, furem nocturnum quidem impunè interfici; non item diurnum, nisi fortè se defendat, ex c. 22. *Exodi*: hoc interest discrimen, quòd fur diurnus, si inermis sit, plerumque sine læsione vel abigi, vel capi, vel res ablata recuperari possint; alioquin & ipsum occidere fas erit, si aliàs repelli, vel res ab eo servari, vel recuperari non possit, ut eadem jura permittunt. In fure nocturno autem plerumque discerni non potest, utrum occidendi, an solum furandi animo accesserit; ideòque periculi avertendi gratià, si homines clamore acciri nequeant, impunè occiditur, secundum Leges: alioquin neque furem nocturnum, quantumvis armatum, occidere licet, si aliàs repelli, vel capi, vel periculum averti possit: ut explicant *P. Navarrus lib. 2. c. 3. n. 404. aliisque cit. Laym. cit. c. 3. n. 4. in fine.*

III. Non solum actualem violentum aggressorem, vel raptorem bonorum, si res suas liberare conanti vi, vel armis resistat, occidere licet; sed etiam fam fugientem cum rebus tuis, pecuniis, equo &c. insequi, jaculando, explodendo impetere, & occidere potes, si spes nulla supersit alià vià ablata recuperandi; idque maximè (quod certè Charitas suadet) si clamando eum præmonuisti, quòd nisi remittat scelopum v. g. in ipsum explodas. *Lessius lib. 2.*

*lib. 2. c. 9. dub. 11. Sanch. lib. 2. de Matrim. disp. 22. n. 17. Laym. cit. n. 3. Tamb. cit. Ratio est eadem, quæ supra. Id tamen solum durante actuali fuga, quamdiu scilicet res censetur adhuc moraliter auferri, nondum ablata penitus: tamdiu enim censetur moraliter durare actualis aggressio: non autem postea ex intervallo, postquam fur rem tuam jam domi suæ pacificè habet: tunc enim non poteris amplius occidere, quia esset mera vindicta non defensio; cum aliâ viâ res tuas recuperare possis, & debeas. Quòd si tamen spes nulla sit per viam justitiæ ablata recuperandi, aut non nisi cum magna difficultate, vel periculo, adhuc poteris intrare vadere locum, ubi res tua in individuo reposita est, eamque tibi vindicare, & si raptor resistat, vim repellere, quantum opus est, usque ad occisionem, quia tunc raptor injustè resistit, & moraliter aequaliter valenter adhuc te aggreditur, tibi que in re violentè retenta vim injustam infert, quam vi repellere non poteris. *Navar. Molina, Less. Laym. cit. Vasa. & alii cum Diana p. 8. tr. 7. resolut. 47.**

157 IV. Semper autem supponitur, bona, pro quorum defensione liceat injustum invasorem occidere, debere esse alicujus, nec levis, vel exigui, sed respectivè saltem, verè magni momenti, quod omnino ex circumstantiis expendendum erit; unum enim vel alter aureus jam erit magni momenti respectu inopis operarii &c. cujus tota ferè substantia in eo residet; econtrà verò decem, vel viginti aurei erunt exigui momenti respectu valde opulenti, ut pro iis invasor occidi jam non possit, ac de

beat; absolue autem certa Regula tradi non potest, sed prudentis arbitrio relinquendam. Certum videtur requiri longè majorem quantitatem, quàm quæ sufficiat ad furtum mortale. Molin. tom. 4. tract. 3. disp. 15. censet, non sufficere valorem trium, quatuor, vel quinque ducatorum, respectu medioeriter divitis: ibidem tamen n. 7. concedit, quòd licet res esset unius aurei, si quis eam resistente domino vellet auferre, posse interfici, si alter repelli nequeat: quia non solum injustus, & raptor, sed etiam contumeliosus graviter est contra præsentem Dominum. Denique hoc certissimum apud omnes, pro re quavis minimâ, vel valde exigua raptorem occidere non licere: non enim est Christianæ Charitatis pro uno vel altero floreno sibi non multum necessario vitam proximi post habere, imò perdere, adeò ut meritò ab INNOCENTIO XI. damnata sit hæc propositio 31. *Regulariter occidere possum furem pro conservatione unius aurei.* Gravissimè ergo peccavit alicubi quidam custos vineæ, qui pauperculum uvæ aliquas carpentem, cum clamore monitus non mox cessaret, sclopeto trajectum occidit: item alibi custos rapparum agræ, qui puerum rappas extrahentem, securi jactâ gravissimè læsit in femore cum periculo mortis.

§. Non hic per omnem modum, & alias duas propositiones damnatas ab eodem Pontifice 32. *Non solum licitum est defendere defensione occisiva, qua actu possidemus; sed etiam ad qua jus inchoatum habemus, & que nos possessuros speramus.* Et 33. *Licitum est tam hæredi, quam Legatario contra*

226 *Tract. V. in V. Præceptum Decalogi. Cap. II.*
ora injustè impediens, ne vel hereditas adempta
vel legata solvantur, se taliter defenere: sicut
ius habenti in cathedram, vel prebendam, con-
corum possessionem injustè impediens.

§. VI.

Extensio secunda: ad honorem pro-
prium.

159. **E**tiam ad honorem necessarium tuendum
ro honorato licere occidere injustum
contumeliosum aggressorem, docent DD. com-
muniter ferè omnes: & sine dubio verissimum
in hac suppositione, quòd vir honoratus in aliquo
casu aliter ignominiam, vel contumeliam repel-
re, honorèmq; sibi auferendum aliter tueri
possit, nisi occidendo aggressorem contumeli-
sum. Quòd si enim ob defensionem honorum
temporalium invasorem occidere, mutilare, & re-
pellere fas est, quantum opus est, cum moderam-
ne inculpatae tutelæ, multò magis fas erit, si necesse
sit ad defendendum honorem, seu avertendum
contumelium; cum bonum honoris, ac faci-
lius valeat, quàm bonum fortunæ: & injuria pro-
prietatis gravior sit, quàm injuria, in bonis fortunæ
quamvis aliter sentiant Tannerus *rom. 3. diffi-*
q. 8. dub. 4. Sylvius & alii nonnulli apud Dicitur
p. 5. tr. 4. resolut. 9. Et fatendum est, rarum
in praxi casum, quo honor aliter, quàm occiden-
do defendi nequeat. Exempla tamen & casus ad-
ducuntur: 1. Si quis viro honorato alapam, fustem
vel scuticam intentet, aut simili facto, vel re-

contumelioso atrocem ignominiam irrogare attentet, isque ignominiam aliter avertere nequeat. 2. Tamb. tract. de irregularitate c. 15. §. 15. n. 6. à peccato, & irregularitate liberat eum Sacerdotem, qui occidit hominem, à quo arreptâ barbâ trahebatur, & illum à se aliter extrahere non potuit, nisi occidendo; eò quòd gravissima esset injuria contra personam, & honorem Sacerdotalem. 3. Casus verus, & urgentior dabitur Sect. 3. de provocato ad duellum, & reverà aliter honorem suum tueri non valente. Item alius mox intrâ §. 8. de marito deprehendente uxorem adulterium machinantem, & aliter ignominiam suam impedire non valente. Et singularis casus inductus est Sect. 1. §. 5. ante dubium primum de Rege vel Principe deprehendente adulterum cum uxore Regina, & occidente illam, quia aliter dedecus familiæ Regiæ impedire non potest.

II. Insuper virum honoratum, acceptâ jam ala-160
pâ, vel simili gravi contumeliâ, posse in continenti repercutere, atque etiâ, si injuriæ enormitas ratione personarum ita exigat, occidere; si alio modo læsum honorem recuperare nequeat, docent sane DD. gravissimi, & non pauci. Navar. uterque, Henric. Fernandez, aliisque cit. Diana supra resolu. II. §. 2. tr. 15. Miscel. resol. 15. testans ita docuisse viros pios, & doctissimos. Et saltem ut speculative probabilem docent Lessius lib. 2. c. 9. Arb. 12. num. 84. Layman. lib. 3. tract. 3. p. 3. c. 3. n. 3. Tamb. cit. lib. 6. Decal. c. 1. §. 3. num. 3. alii apud ipsos; fatentes tamen hanc sententiam ut
P 2 practi-

practicè minùs probabilem, in praxi non esse con-
sulendam: aut certè rarò praticari posse: tum
quia vix potest contingere casus, in quo ignominia
aliter averti, honorque defendi nequeat, nisi occi-
dendo. Tum, propter maxima inconvenientia
quæ inde in Republica sequerentur.

161 Contrarium autem, id minimè licere, absolute
docent communiter DD. alii. *Sotus, Bannes, Ma-
Vasq. Turrianus*, aliisque cit. Lugo tom. I. de
just. tract. I. disp. 10. Sect. 10. num. 190. testat
merito dixisse *Vasq.* contrariam sententiam sapere
gentilitatem, & à Christiana lege alienam esse. Ra-
tionem à priori ibidem doctissimè prosequitur *Lugo*.
Cape compendio. Occisio, vel percussio
privata nunquam licet, nisi ob defensionem re-
quam aliter conservare non potes; nam alioquin
non erit defensio inculpata, sed vindicta, semper
licita privato: atqui in casu proposito percussio,
vel occisio non conducit ad conservationem, vel
defensionem honoris (nam accepta alapa, vel con-
tumeliâ honor jam amissus est) sed solum deservit
ad acquirendum alium novum honorem: atqui
terius, hoc præscindi non potest à vindicta; neque
enim aliter conducit ad honorem novum recupera-
randum, nisi quatenus apud homines mundanos
honorificum est, egregiè, & generosè vindictam
ignominiam acceptam. Declaratur exemplo: Si
tibi abstulit centum aureos, & jam in flumen ab-
cit: nunc si tu furem occideres, posses ab alio ac-
pere alios centum aureos: an ideò licebit tibi occi-
dere sine crimine vindictæ? Non utique.

simillimum est in proposito, ut applicanti patet: ergoneque hoc licebit. Hæc sententia mihi omninò vera videtur, & omninò convincunt propositiones damnatæ mox n. 158. allegatæ. Nihilominus pœnitenti oppositam sententiam saltem extrinsecè non omninò improbabilem bona fide secuto, vel sequi volenti acquiescere poterit Confessarius, saltem quoad percussionem. Interim tamen, si contumeliosus tentaret iterare alapas, utique locus erit defensionì, quantum opus est, non tam honoris, quàm corporis tui. Similiter si per crebra convitia, vel contumelias molestiam creat, quâ se aliter liberare non posset honoratus, nisi armis aggrediendo, utique licebit, cum debito autem moderamine, ut benè notat *Laym. loc. cit.*

III. Minus ergo in praxi recipiendum est, quod ¹⁶² consequenter docent iidem Doctores prioris Sententiæ: nimirum etiam post ejusmodi contumeliam verbo, vel factò illatam, v. g. post acceptam alapam, vel convitium atrox, si contumeliosus jam cessavit, vel aufugit, & vir honoratus, strenuus, Nobilis, miles, contumeliam, & dedecus aliter avertere nequeat, licere ei fugientem insequi, & tantum verberum infligere, quantum satis sit ad injuriam depellendam, & honorem recuperandum, quem velut secum aufert contumeliosus aufugiens (quemadmodum etiam furem licere insequi pro re ablata recuperanda, jam suprâ dictum est) Non est, inquam, omninò recipiendum in praxi: ita Doctores nostræ secundæ Sententiæ. *Ratio est eadem:* Nam etiam in praxi vix fingi potest casus, quo ho-
 P 3 nor

nor aliter recuperari nequeat, seclusis vanissimis
 hominum persuasionibus: idque verè, prudenter
 omnium iudicio, vel maxime non defensione, sed
 vera vindicta censetur, privato semper illicita: ut
 etiam Jura significant c. significasti, 2. de homici-
 cid. *Vim vi repellere omnia jura, legesque permissum
 sunt, &c. non ad sumendam vindictam sed ad injuriam
 propulsandam.* Hæc ibi. Nec est simile de re
 re: licet equidem furem fugientem insequi pro
 recuperanda re tua ablata, & si resistat, vi extor-
 quere, quantum opus est, etiam verberando, nec
 tandem occidendo (si res magna sit) quia res tua
 ut supponitur, adhuc in individuo eadem numero
 apud furem existit, ideòque tunc percussio, vel occi-
 sio est medium utile, imò necessarium, ut ipsam
 rem tuam à raptore extorqueas, & recipias: at ve-
 rò in nostro casu honor tuus jam ablatu perit,
 ideòque insecutio, percussio, vel occisio non est ullo
 modo utilis, ut honorem tuum ipsum, quippe
 jam perditum, à contumelioso extorqueas, & reci-
 pias, imò nec ejus satisfactionem (ipse enim à te
 percussus, vel occisus utique te non honorabit, vel
 pro contumelia satisfaciet) sed solum utilis esset ad
 hoc, ut alii te propter hoc honorent de novo, ratio-
 ne vindictæ fortiter sumptæ in vana hominum ap-
 prehensione; ergò sic insequendo, percutiendo, oc-
 cidendo non vim repellis, nec recipis honorem ab-
 latum à contumelioso, sed meram vindictam exer-
 ces, & ratione ejus injustæ vindictæ, velut in præ-
 mium, novum & vanissimum honorem ab aliis
 captas.

Instas: si res mea ablata non amplius existat apud 163

raptorem, nōne possum compensare ex bonis ipsius, si aliter satisfactionem non possum habere? Ita potes. Quia nimirum sic accipis rem ipsius; non quatenus id ei malum est, sed quatenus tibi bonum debitum est: at verò in nostro casu nihil profus accipis à contumelioso, sed eligeres percussionem, & occisionem ipsius præcisè, quatenus id ei malum affert, in meram vindictam: neque enim alio modo bona, vel utilis est ad honorem tuum, nisi quatenus id ei malum, & punitivum est adversario; ergo nulla paritas. Vide latius *Lugo l. cit.*

IV. Denique ad famam etiam tuendam: ut si vi-164
ro honorato, & bonæ famæ, calumniator coram aliis obijciat graves calumnias, enormia scelera, seu falsa, seu vera omninò occulta, posse in continenti occidere calumniatorem (quidquid speculentur moderni quidam DD.) practicè omnium minimè concedendum est; nimium enim speculativa, & metaphysica est suppositio: *Si quis non possit aliter famam tueri, vel recuperare*: semper enim aliter famam tuam tueri poteris contra calumniatorem, quippè cui incumbet probatio; ut *ex Azorio, Lesio, & aliis*, rectè monet *Tamb. cit. §. 3. n. 6.* Et jam legisti propositionem 30. damnatam. Adverte tamen, sicut in præcedentibus, ita maximè in hoc ultimo casu sæpissimè posse excusare indeliberationem, & præcipitantiam actûs ex vehementissima commotione, & passione iræ, doloris, indignationis, non tantùm in foro conscientiæ à pecca-

to, restitutione, irregularitate, vel censura, sed etiam in foro externo è poena homicidii, si de hoc legitimè constet, de quo nemo dubitat. Ceterum ex communi *Laym. & Tanb. cit.* merito censent, tolerabile esse, & à peccato exculatum, si calumnia, vel verbo injurioso impetratus injuriam repellas dicendo: mentiris; aut: sis ple talis, quousque de me probes. Non enim vindictam sumis, sed solùm, cum alio modo hic & nunc non possis, illatam injuriam avertis. Profanum autem illud est, quod Germani dicere, & subinde facere, solent: *mendacium sibi factum, justè esse alapà plerendum*. Sic enim injuria inferitur, alio modo facile tale mendacium avertetur: ergo non defensio, sed vindicta est, privato illicita: iis exceptis, quibus ex officio incumbit suorum mendacia corrigere, & si opus sit, etiam tali modo punire.

§. VII.

Extensio tertia: ad pudicitiam propriam.

1651. **S**ine controversia licitum est Virgini tam in sculo, quàm sceminæ, aut matronæ honestæ violentum aggressorem, stupratorem, oppressorem, si nullâ aliâ ratione vim impedire, vel declinare valeat, cum moderamine inculpatæ tutelæ occidere, ipso jure naturæ, eadem, imò longè majori, ratione, qua licet occidere furem, seu invalidum bonorum temporalium, cum integritas virginalis, & Castitas censeatur inæstimabilis pretii. Et licet neutrum liceret ex natura præcisè, cum vita per se, & ex natura sua præferatur bono temporali, & integritati corporali; tamen ex communi inter-

pretatione ob bonum commune jus gentium, & potestas civilis utrumque permittit, & potestatem hanc largitur, ut supra dictum; aded ut eo casu occideas furem, vel stupratorem violentum non tam privata, quam publica autoritate facere censeatur. Communissima DD. apud Less. & Laym. cit. Diana p. 2. tract. 15. resolut. 16.

II. Omnes tamen consentiunt, talem virginem 166 vel matronam ad id non obligari, sed rectius, & Charitati conformius facere, si secluso fortiter, consensu, omnique consensûs periculo, cæteris omnibus frustra tentatis, vim patiens merè passivè se habendo, non occidat: cum ordine Charitatis vita proximi etiam integritati virginali, secluso peccato, rectè præferatur. Accedit hic plerumque etiam damnatio æterna occidendi. Et hoc saltem probat autoritas D. Augustini initio *Señt.* allata. Unde rectè Bonacina tom. 2. disp. 2. de just. in par. tit. 9. ult. *señt.* 1. propos. 10. n. 12. ait: posse invasum condonare vitam invasori patiendo violationem sui, quando non est periculum consensûs: nam teste S. Lucia: *Non coinquinatur corpus, nisi de consensu mentis, & si in vitam jusseris violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam;* Sic ille, & verè. Si intelligatur de condonatione negativa, seu non occisione præcisè: periculosè verò, si intelligatur de condonatione positiva, cum difficilè sit in tanta occasione non adesse periculum consensûs in opus turpe.

III. Insuper juvenis, puella virgo, vel matrona 167 honesta, dum sollicitatur ad turpia, impudicè tangitur,

tur, osculum libidinosum violenter suscipit, licet
 imò cum laude potest non tantum verbis aspernari
 bus, sed etiam alapis, pugnis, imò & fuste mode-
 tè percutiendo impudicum repellere; ut cum alio
 docet Lugo *tom. I. de just. disp. 10. sect. 10. n. 196.*
Tamb. cit. n. 7. Hoc enim non est vindictam la-
 mere, sed puritatem animi, & constantem dissi-
 sum demonstrare, ac pudicitiam suam ab illa, & u-
 teriori invasione defendere, invasoremque impudicum
 cum abstertere; idque etiamsi osculum impudicum,
 vel tactus turpis factus jam sit: nam alioquin
 impudicus non credens te seriò dissentire, non ces-
 saret, sed facile rediret, ac instaret; idque maxime
 verum, si diuturna, & iterata læpius esset sollicitudo
 ad turpia, juxta laudabile exemplum S. Bernardini
 Senensis nostri.

168 IV. Denique generaliter, sicut omnes confes-
 tiunt, pro defensione honorum, honoris, vel pudici-
 citiæ (secluso consensu periculo) te non tenet
 occidere injustum invasorem, sed illa vitæ proximæ
 ordine Charitatis laudabiliter postponere posse
 ita econtra, ut invasus in his repellere possit licet
 invasorem, requiritur, ut spes sit evadendi ipsius
 salvâ vitâ: cum vitam propriam, utpote bonum al-
 tioris ordinis, nunquam liceat exponere certo pe-
 riculo pro conservando minori bono, quale est bo-
 num temporale, honor humanus, aut integritas
 castitatis: sicut econtra major est jactura vitæ
 peccato, ac honoris, seu ignominia, vel dedecore
 non ex delicto, sed ex humana æstimatione pro-
 niam

Sett. III. De homic. per defens. inculp. tut. 235

nientis. Vide latius Pet. Navar. lib. 2. cap. 4. n. 17.
Et ex eo Laym. sepe cit. cap. 3. num. 3.

§. VIII.

Extensio quarta: ad vitam, bona, pudicitiam proximi.

Quandocunque quis jus habet per defensionem ¹⁶⁹
in culpatae tutelae occidere injustum aggressorem suae vitae, bonorum, pudicitiae; etiam aliis fas erit ipsi ad hoc cooperari, & auxiliū ferre: adeoque cuivis etiam pro defensione vitae, bonorum, pudicitiae proximi, licet occidere, vel mutilare injustum aggressorem cum moderamine inculpatae tutelae, quantum scilicet necesse est ad ejus defensionem, ac liberationem. Communissima DD. Navar. Molina, Lessius, aliis cit. Laym. supra, Lugo disp. 10. sect. II. Ratio est: quia lege charitatis licet pro alio facere, quod pro se ipso quoque potest: at licet cuique occidere, vel mutilare injustum aggressorem propriae vitae, bonorum, vel pudicitiae: ergo idem licet ex Charitate facere pro proximo: nec tantum praesente, ut in defensione vitae à latrone; verum etiam absente, ut si vicini tui absentis facultates injustè diripiendae, domus incendianda uxor violentè opprimenda sit &c. nec id aliter impedire possis, nisi occidendo invasorem, occide in nomine Domini; ut eadem ratione rectè ostendunt DD. cit. Studio non facio mentionem honoris proximi, nam detentio honoris censetur omnino personalis ipsius invasi, ut vix sit speculati casum,

sum, in quo sit necesse pro defensione honoris proximi occidere contumeliosum, nisi forte hunc videas tuum Patrem, vel Dominum, Principem, iteratis contumeliis pertinaciter impeti, & aliter eum liberare nequeas, nisi occidendo: sed quando hæc erunt? nobis non vacat metaphysica speculatio.

170 II. Nemo tamen privatus, per se loquendo, obligatur graviter occidere in vasorem pro defensione vitæ proximi privati, multò minùs pro defensione bonorum, vel pudicitia. Sic contra alios, cum alibi Lugo *cit. n. 108. Tamb. l. 6. c. 1. §. 1. n. 11. Ratio est: quia tota hæc obligatio respectu privatorum tantum est ex Charitate, qua tenemur, cum peccatum sumus proximum diligere, ejus bonum procurare, & mala impedire: atqui in proposito uterque est meus proximus, in vasus, & in vasor; & damnum utrivis inferendum æquale; & ideo charitas quædam æqualiter, & cum non magno excessu inclinat, tam pro vita in vasoris, etsi nocentis, quam pro vita in vasi innocentis; imò magis urgere potest pro vita in vasoris ratione ejus majoris mali imminenti, ut pote certæ æternæ damnationis; aut ratione pietatis, ut si in vasor esset mihi conjunctus, vel amicus, quis enim dicat pro tuenda vita proximi me tenentem occidere meum patrem, filium, fratrem &c. Imò nec licere tunc occidere, docet communis Dilectio, quia excusat, imò prohibet tanta conjunctio. Dicitur autem: *Nemo privatus* (secus est de Magistratibus, & iis, qui ex officio, & justitia; ideoque graviter obligantur defendere vitam, & bona aliorum) *per se loquendo.* Nam per accidens obligatur etiam*

etiam graviter, occidere aggressorem vitæ proximi ex virtute pietatis, utpote si invaluus sit persona conjuncta, pater, mater, filius; frater, filia; uxor, soror; aut persona publica ad bonum commune necessaria, Princeps, Magistratus &c. ut omnes consentiunt.

III. Etiam invalu nolente defendi, & occidi ag-171
gressorem vitæ suæ, adeoque in mortem suam consentiente, adhuc alteri licet eum defendere, &, si opus sit, aggressorem occidere. Ex communi Less. *supra cit. c. 9. dub. 13. n. 88. Lugo sect. 11. n. 202.* Ratio est: quia cum nemo sit dominus vitæ suæ, invaluus non potest cedere juri defendendi vitam suam, & cum sit meus proximus Charitatis nexu, & naturâ mihi conjunctus, adhuc ejus damnum ad me pertinet. Quin imò (saltem per accidens ex pietate, juxta modo dicta) adhuc obligaberis occidere invaluorem; cum invalu dissensio, vel repugnantia respectu tui perinde sit, ac si nulla esset. Excipe tamen: nisi invaluus justa ex causa consentiens in necem suam nollet defendi, utpote ob excellentioris virtutis actum v. g. ob Martyrium in causa fidei, ob pietatem erga invadentem personam conjunctam, & publicam, ex misericordia, ne invalor injustus occisus damnetur, juxta dicta supra: tunc enim, etsi adhuc licitè possis occidere aggressorem, non tamen teneberis, sed ex similis virtutis motivo defensionem omittere poteris; ut ex communi observat Tamb. *cit. §. 2. n. 8.*

IV. Quoad defensionem pudicitiae proximi ne-172
lentis defendi, distinguendum est. Si enim persona
inva-

invasa solum negativè, & passivè se habeat, volens
 permittere sui violationem, & nolens ob id occidi
 invasorem absque consensu in opus turpe, ad hoc
 licitè poteris, & juxta dicta debebis defendere, eti-
 am, si opus sit, occidendo: quia adhuc illa injuri-
 am patitur à violento oppressore. Quod si ve-
 persona invasa positivè contentiat in opus turpe, &
 ideo nolit occidi stupratorem; nam eo ipso inva-
 dens cessat esse injustus aggressor respectu ipsius,
 & ideo eo titulo amplius occidi non poterit.

173 *Excipe*: nisi alia ratione esset adhuc aggressor
 respectu tui: utpotesi persona oppressa pertinet
 ad te: maritus enim licitè adhuc occideret adulte-
 rum adulterium machinantem cum uxore; item
 cum filia, sorore &c. quantumvis consentiente;
 is aliter ab injuria repelli nequeat: nam licet tunc
 non respectu uxoris jam consentientis; at respec-
 tu tui, & ratione rei tuæ injustè violandæ, adhuc
 est injustus aggressor. Insuper eo casu etiam licet
 occideret uxorem ipsam in adulterium consentien-
 tem, si maritus non posset aliter impedire adulte-
 rium jam patratum: non tam quidem ad tuendum
 corpus uxoris, & rem suam; hanc enim utique
 non defendit, sed perimit, sed ad tuendum hono-
 rem suum proprium, quem vult uxor injustè lacer-
 re, & prostituere: ut rectè notat *Lugo cit. n. 224*
 etsi contrarium doceat *Lessius cit.* & certè regula-
 riter verum est: quia communiter necesse non est
 occidere uxorem ad impediendum adulterium se-
 cuturum; sed alia media suppetunt; nisi fortè in
 casu, quo adulter jam volens cessare ab uxore ne-

quam violenter detineretur : sicut quando ad hoc non est necesse, neque adulterum licet occidere; quia deest necessitas, & moderamen inculpatae tutelae in defendente : quemadmodum ob praeteritum, & patratum jam adulterium, neutrum, nec adulterum, nec uxorem licet occidere, saltem in foro conscientiae; quia non esset defensio, sed vindicta.

Denique quoad defensionem honorum temporalium proximi nolentis defendi, in rigore eodem modo distinguendum est, sicut modò distinctum est de impudicitia. Regulariter tamen tunc non licet occidere invasorem: cum enim invasus pro bonis suis defendi non vult, regulariter censetur consentire, & renuntiare suo juri pro hoc casu: at qui validè, & licitè cedit juri suo respectu bonorum temporalium, quorum simpliciter est dominus: ideoque titulo defensionis, ejus invasor amplius occidi non poterit. Excipe rursus: nisi res invasae etiam ad te pertinerent: ut si bona auferenda, essent tibi debita, vel obligata: tunc enim tibi adhuc vis inferretur, quam, quoad opus est, vi repellere poteris, usque ad occisionem cum saepe dicto moderamine inculpatae tutelae.

SUBSECTIO.

De irregularitate ex homicidio ob defensionem factò.

SUMMARIUM.

§ 176. Ex homicidio cum moderamine inculpatae tutelae factò ad defensionem vitae propriae vel proximi

IRRO-